

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Pionki na lata 2011-2015

Sporządziła: Grażyna Rojek

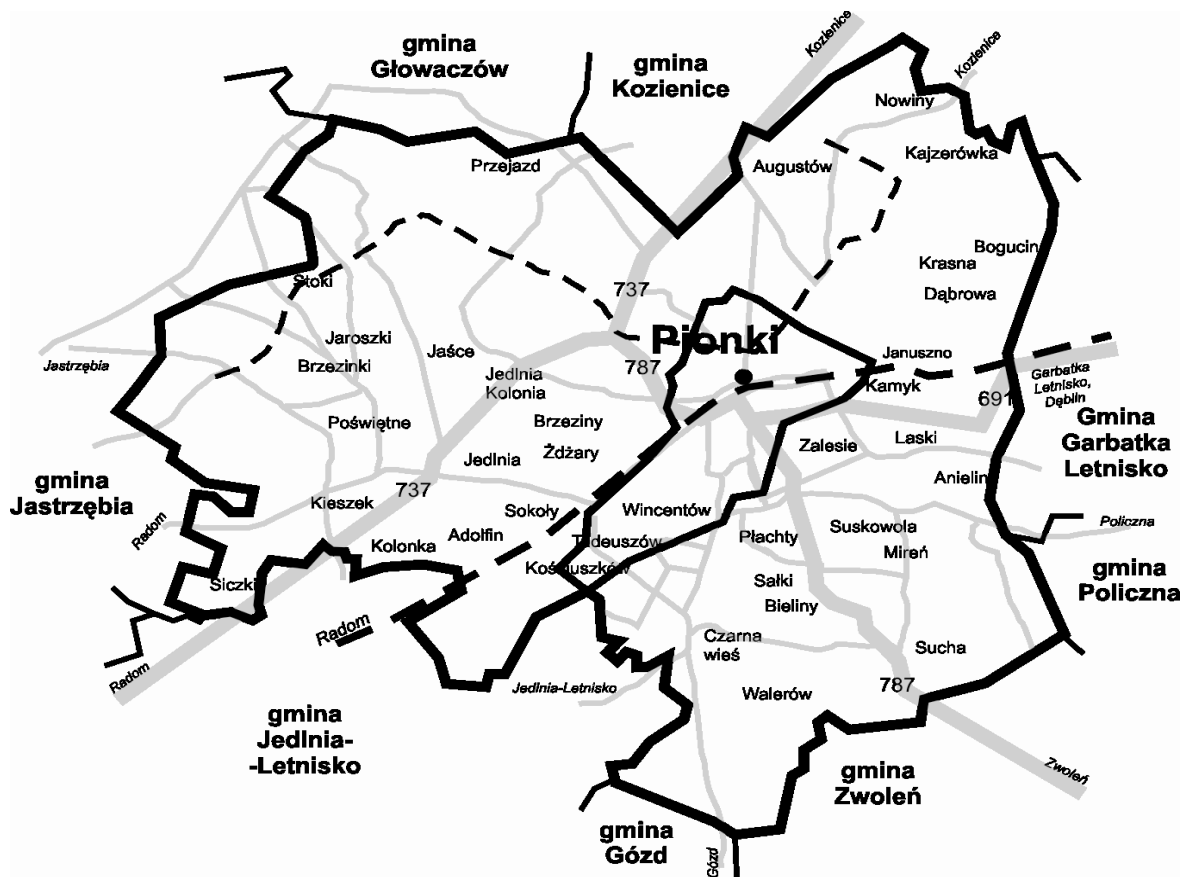
Pionki 2011 roku

1. WSTĘP	3
1.1. CELE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PIONKI.	4
1.2 PODSTAWĘ PRAWNĄ OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PIONKI STANOWIĄ:	5
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	11
2.1 STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	11
2.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM.....	13
2.3 Cele Krajowego Programu Ochrony Zabytków	14
2.4 Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków.....	14
3.UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	18
3.1 MISJA ROZWOJU GMINY	18
3.2 WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY	19
3.3 Wynikające Ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pionki	20
4. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY PIONKI.....	28
4.1 OPRACOWANIE HISTORYCZNE GMINY PIONKI.....	28
GENEZA POWSTANIA.....	28
STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU	31
4.2 WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NIERUCHOMYCH	32
4.3 Rejestr obiektów zabytkowych ruchomych-wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:	32
4.4 Wykaz obiektów zabytkowych ruchomych-objekty pod opieką konserwatora wykaz zabytków Gminy Pionki.....	33
5. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI:.....	43
6.MONITORING DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.	44
7. SPIS RYSUNKÓW I TABEL:	45
8. ŹRÓDŁA	45
9. ZAŁĄCZNIK ZAWIERAJĄCY ZWERYFIKOWANĄ GMINNĄ EWIDENCJĘ ZABYTKÓW.....	46

1. WSTĘP

Gmina Pionki leży w południowej części województwa mazowieckiego. Należy do jednej z większych obszarowo gmin w powiecie radomskim. Zajmuje powierzchnię 231 km² i zamieszkuje ją około 10.000 ludności. Gmina Pionki to 35 wsi w tym 31 sołectw: Adolfin, Augustów, Bieliny, Brzezinki, Brzeziny, Czarna -Kolonia, Czarna Wieś, Działki Suskowolskie, Helenów, Januszno, Jaroszki, Jaśce, Jedlnia, Jedlnia –Kolonia, Kieszek, Kolonka, Krasna Dąbrowa, Laski, Marcelów, Mireń, Poświętne, Płachty, Sałki, Sokoły, Stoki, Sucha, Suskowola, Wincentów, Zadobrze, Zalesie, Żdźary, położonych wokół miasta Pionki. Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa w kierunku Skarżyska Kamiennej i dalej na południe kraju oraz w kierunku Dębina, gdzie rozgałęzia się w kierunku Lublina, Łukowa i Terespolu (granica państwa). Gmina Pionki jest gminą typowo rolniczą, jednak tylko 30% gruntów wykorzystywane jest rolniczo. Pozostała powierzchnia to wspaniałe lasy, obrzeża Puszczy Kozienickiej – Kozienicki Park Krajobrazowy. Dominującą gałęzią gospodarki gminy Pionki jest rolnictwo. Użytki rolne stanowią 7616 ha. Prawie 2000 gospodarstw zajmuje się ogólnym kierunkiem produkcji rolnej.

Rysunek 1. Mapa Gminy Pionki

1.1. Cele programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Pionki.

Celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad istotną częścią dziedzictwa kulturowego, poprawa stanu zabytków oraz uświadamianie potrzeb i zasad ochrony tegoż środowiska wśród społeczeństwa gminy. Środkiem realizacji tych założeń jest ustalenie w programie uwarunkowań dotyczących zasad finansowania i organizacji działań ochronnych w stosunku do środowiska kulturowego oraz działań edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności gminnej, czyli:

- a) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- b) wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- c) podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych na podstawie wcześniej określonych warunków
- d) inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych mających na celu propagowanie znajomości zabytków i opieki nad zabytkami.
- e) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju
- f) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
- g) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
- h) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- i) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami

1.2 Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Pionki stanowią:

1) Analiza zapisów ustawy o samorządzie gminnym:

- Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1591 z późniejszymi zmianami), stwierdzające, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W Ustawie o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. z późniejszymi zmianami (tekst pierwotny: Dz. U. 1990 r. Nr 16 poz. 95 określone są zadania odnoszące się wprost lub pośrednio do ochrony zabytków.

Są to zapisy Rozdziału 2

Zakres działania i zadania gminy

Art. 6. 1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- kultury fizycznej i turystyki,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- promocji gminy,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,

2) Analiza zapisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r-Art. 87 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568 z późn. zm.)

Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy;
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. mówi o podstawowych i wybranych pojęciach związanych z ochroną zabytków wynikające z ustawy:

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży

w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art.3 pkt 1).

Za zabytek nieruchomy uznaje się w szczególności: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji (art.6 ust. 1 pkt 1).

Za zabytek ruchomy uznaje się w szczególności: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji (art.6 ust. 1 pkt 2).

Za zabytki archeologiczne uznaje się w szczególności: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej (art. 6 pkt 3).

Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny to przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg (art.3 pkt 12).

Historyczny zespół budowlany to powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi (art.3, pkt 13).

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art.3 pkt 14).

Ochronie podlegać mogą nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art.6, ust.2).

Ustawa określa - oprócz ww. podstawowych pojęć z zakresu swojej właściwości przedmiot, zakres, formy i sposoby ochrony zabytków:

- według Art. 4. Ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska

- zgodnie z Art. 5. Ustawy

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości – w myśl Art. 6. Ustawy

Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

Zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,

- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

Zabytki ruchome będące, w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej,
- charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz.984),
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

Zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

3)Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W Ustawie znajdują się zapisy dotyczące form ochrony zabytków.

Art. 7.Ustawy mówi, iż:

Formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa określa obowiązki oraz kompetencje samorządu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Do obowiązków należy:

- prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków (art.22, pkt.4),
- sporządzanie na okres czteroletni GPOZ (art.87),
- uwzględnianie ochrony i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania (art.18 i 19),
- do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów,
- zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

Zadania własne obejmują sprawy: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy, współpracy z organizacjami pozarządowymi

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2.1 Strategią rozwoju województwa mazowieckiego

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO ROKU 2020 (AKTUALIZACJA) Opracowana w roku 2006 aktualizacja Strategii wydłużyła okres jej oddziaływania do roku 2020.

W dokumencie zawarta jest diagnoza stanu Województwa mazowieckiego, warianty prognoz oraz założenia strategiczne do realizacji. W aspekcie GPOZ dla Gminy Pionki najistotniejsze wydają się fragmenty zapisów dotyczące:

- Kultury i dziedzictwa kulturowego

Województwo mazowieckie zajmuje znaczącą pozycję na „kulturowej” mapie Polski. Centrum kulturalnym województwa mazowieckiego o znaczeniu tak regionalnym, jak i narodowym jest Warszawa. Stolica skupia największą liczbę wyspecjalizowanych urzędów i instytucji kultury oraz miejsc rozrywki. Oprócz Warszawy, znaczącą rolę w rozwoju kultury w regionie pełnią Pułtusk, Płock, Radom, Siedlce, Ciechanów, Szydłowiec, Góra Kalwaria, Iłża, Przasnysz, Sierpc, Węgrów i Ostrołęka.

W województwie funkcjonuje 97 placówek muzealnych, z których zdecydowana większość (53 muzea) mieści się w Warszawie. Ekspozycje i wystawy muzealne w 2004 roku zwiedziło 2 849 870 osób, tj. o 404 420 osób więcej niż w 2002 roku.

Województwo mazowieckie posiada bogate dziedzictwo kulturowe, charakteryzujące się dużą liczbą zabytków wpisanych do rejestru, co plasuje region na 4 pozycji w kraju. Region mazowiecki obfituje w liczne pamiątki dziedzictwa historycznego, kulturowego i materialnego z różnych epok. Wiele z nich przekracza wymiar regionalny, a nawet krajowy.

Zasoby materialne dziedzictwa kulturowego tworzą zabytki nieruchome, których 5855 figuruje w rejestrze zabytków, a największe ich skupisko występuje w Warszawie (ok.1300).

W województwie mazowieckim położonych jest około 130 miast historycznych.

Interesujące wartości posiadają miasta - ogrody, spośród których Podkowa Leśna ma najbardziej czytelny i najlepiej zachowany układ.

Współczesny zakres ochrony zabytków to skala krajobrazu, w którym mieszczą się wszystkie budowle, dzieła, założenia i zespoły będące przedmiotem ochrony. W oparciu o Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, wyznaczono do objęcia ochroną prawną następujące cenne krajobrazy historyczne: Opinogóra, Wyszogród – Czerwińsk, Solec, Czarnolas, Liw – Stara Wieś, Góra Kalwaria, Puszcza Biała – Pułtusk, Kurpie, Modlin, Skarpa Warszawska, Przyczółek Warecko – Magnuszewski.

Poza stolicą obfitującą w najcenniejsze obiekty historyczne, istotne dla dziedzictwa kulturowego regionu skupiska zabytków występują m.in. w: Żyrardowie, Iłży, Radomiu, Płocku, Ciechanowie, Pułtusku, Szydłowcu oraz Ostrołęce i Przasnyszu.

Najliczniejszą grupę wśród obiektów zabytkowych stanowią budynki mieszkalne, gdzie na szczególną uwagę zasługuje zabudowa drewniana.

Obiekty sakralne stanowią drugą ważną grupę zabytków pod względem liczebności.

W ostatnim okresie szczególną rolę w rozwoju turystyki mają budowle fortyfikacyjne i obronne oraz po przemysłowe.

Znaczącym elementem środowiska kulturowego są zabytkowe cmentarze.

Na terenie województwa możemy odnaleźć wiele śladów walk narodowo-wyzwoleńczych z różnych okresów historycznych.

Jednym z wielu zasobów kulturowych województwa są miejsca wydarzeń historycznych lub pobytu ważnych osobowości, tj.: Żelazowa Wola, Czarnolas, Sulejówek.

Częścią składową zabytków materialnych regionu są zabytki ruchome, których miejscem znacznego nagromadzenia są placówki muzealne i archiwa. Zabytki ruchome stanowią również element wystroju i wyposażenia kościołów oraz cmentarzy. Składniki niematerialne stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego, gdyż kształtują tożsamość lokalną i regionalną.

Należy podkreślić, że Mazowsze nie było i nie jest jednorodne kulturowo. Na jego obszarze wyróżnia się następujące główne regiony etnograficzne:

kurpiowski, łowicki, podlaski, kozienicki, iłżecko – starachowicki, opoczyńsko – konecko – przysuski, sannicki i kołbielski.

Przejawem dumy regionalnej mogą być elementy krajobrazu kulturowego jak zamki, pałace, obiekty sakralne jak również folklor i sztuka ludowa oraz tradycje. Ważną rolę w kulturze lokalnej odgrywa również krajobraz przyrodniczy.

Najważniejsze problemy w dziedzinie kultury i dziedzictwa kulturowego występujące na Mazowszu to: spadek liczby instytucji kultury pociągających za sobą zmniejszenie oferty kulturalnej regionu; licznie występujące w regionie zabytki znajdują się bardzo często w złym stanie technicznym, zaś zabudowa drewniana ulega postępującej eliminacji z kulturowego krajobrazu Mazowsza, małych nakładów na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego, słabo rozwiniętych produktów turystycznych związanych z wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego, niepokojącego faktu likwidacji znacznej liczby bibliotek w województwie braku promocji i małej wiedzy dotyczącej regionu oraz niewystarczającej identyfikacji mieszkańców z Mazowszem.

Należy dążyć do wsparcia towarzystw regionalnych i lokalnych oraz organizacji pozarządowych, które pełnią istotną rolę w pielęgnowaniu i kultywowaniu tożsamości regionalnej.

2.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest, co 4 lata przez zarząd województwa. Program wykonany z uwzględnieniem celów analogicznych, jak i w programie gminnym, przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa, co 2 lata sporządza sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami, przedstawiane sejmikowi województwa.

Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi

zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.3 Cele Krajowego Programu Ochrony Zabytków

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Program określić ma cele, kierunki oraz zadania organów i jednostek administracji publicznej, jak również warunki i sposób finansowania planowanych działań wraz z harmonogramem ich realizacji. Dotyczy to: uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami, stan zabytków ruchomych i nieruchomych, pomniki historii i obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa, stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych, działania o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, polityką przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa, wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych. System finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania, ochrony i opieki konserwatorskiej, dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania: dokumentowanie, monitorowanie, ujednocianie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych, kształcenie i edukacja, kształcenie specjalistyczne, podyplomowe, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników, współpraca międzynarodowa, współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca z obszarem Europy Środkowej.

2.4 Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków

Cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków zostały sformułowane w Narodowym Programie Kultury "Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013".

Podstawą do jego opracowania było uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury. Dziedzictwo zostało określone

jako potencjał poszczególnych regionów, który sprzyjać ma wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Celem strategicznym Narodowego Programu jest: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Celami częściowymi programu i sposobami ich realizowania są: poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków poprzez zmiany instytucjonalne, prawne i funkcjonalne w sferze dokumentacji i ochrony zabytków oraz procesu oferowania zabytków na rynku, kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne poprzez formułowanie projektów rewaloryzacji zabytków i ich adaptacji na cele społeczne, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w wyniku tworzenia zintegrowanych narodowych produktów turystycznych poprzez programowanie i wdrażanie kompleksowych, programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004-2013, promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego, rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, podnoszenie zainteresowań społeczeństwa problematyką ochrony zabytków, powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami nad wpływem zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny, tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej poprzez promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi, zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę – sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych. Spodziewane rezultaty działań, opartych na realizacji celów częściowych, dla opieki nad zabytkami to: podniesienie świadomości społeczeństwa w kwestii znaczenia ochrony dziedzictwa kulturowego, dostęp do informacji o zabytkach, wzbogacenie obszarów aktywizacji społecznej wykorzystanie wypracowanych zasad postępowania i metod działania dla stworzenia markowego produktu turystycznego zasilenie sfery ochrony dziedzictwa

kulturowego poprzez pozyskanie dodatkowych środków, wieloletnie gwarancje Ministra Kultury dla kredytów inwestycyjnych w sferze dziedzictwa kulturowego zaciąganych przez instytucje publiczne, określenie zasad zagospodarowania i adaptacji zabytków oraz nadawania im nowych funkcji w celu zwiększenia atrakcyjności komercyjnej zabytków, ustanowienie skutecznych zasad interwencyjnych robót zabezpieczających, podejmowanych w przypadku zagrożenia zabytkowej substancji oraz skutecznej egzekucji zwrotu poniesionych kosztów, realizacja zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze adaptacji zabytków do nowych funkcji.

2.5 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 7.06.2004r. Uchwałą nr 65/2004 (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 217z 28.08.2004r., poz.5811) w zakresie ochrony zabytków porusza następujące kwestie:

- Kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza poprzez pielęgnowanie, rozwój lokalnych, materialnych i niematerialnych dóbr kultury
- Potrzebę podnoszenia stanu świadomości społecznej w zakresie dziedzictwa historycznego, wspólnoty dziejów, tradycji
- Zobowiązanie do ochrony i utrzymania zabytków, przy uwzględnieniu potrzeb współczesnego społeczeństwa (zgodnie z Konwencją w sprawie Ochrony zabytków Architektonicznych w Europie. Podpisaną w Cordobie w 1995 r.)
- Szczególne uwzględnienie poniższych zagadnień:
 - ochrony architektury drewnianej,
 - ochrony zespołów architektoniczno –parkowych, jako obrazu historycznej struktury społecznej,
 - uświadczenia, iż współczesny zakres ochrony zabytków odbywa się w skali ponad jednostkowej, zawierającej budowle, dzieła, założenia i zespoły stanowiące przedmiot ochrony,
 - zróżnicowanie potrzeb ochrony, z punktu widzenia przyrodniczego, kulturowo

- zabytkowego, historycznego, turystyczno –wypoczynkowego, etc.

2.6 Narodowy Plan Rozwoju

Zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (uchwalonym Ustawą z dn.20.04.2004 r. Dz. U. z 2004 r. nr 116, poz. 1206)) Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” służy do wdrażania Narodowej Strategii rozwoju Kultury w sferze dotyczącej niniejszego opracowania najważniejszy cele realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Kultury i Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2007-2013.

Polska posiada zasoby kulturowe o ogromnej wartości i dużym zróżnicowaniu. Na zasoby te składają się elementy dziedzictwa kulturowego, będącego efektem skomplikowanych procesów cywilizacyjnych, wielokulturowości, otwarcia Polski na mniejszości narodowe, etniczne i religijne oraz tysiącletniej historii państwa.

Wyrazem tego jest fakt wpisania wielu polskich zabytków na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Ważnym elementem zasobów kulturowych kraju są gromadzone od wieków dzieła sztuki, zasoby archiwalne i biblioteczne, a także rozwijająca się kultura współczesna, reprezentowana przez uznanych twórców o europejskiej i światowej sławie.

Kultura i polski dorobek kulturalny w niniejszym programie traktowane są jako jeden z głównych elementów wpływających na pozytywny wizerunek kraju, identyfikujący i kształtujący obraz Polski w krajach Europy i świata, element przewagi strategicznej w procesie definiowania miejsca i pozycji Polski w Unii Europejskiej. Kultura uznana jest także za jeden z głównych czynników rozwoju pojmowanego nie tylko w sensie ekonomicznym (rozwój przemysłów kultury, turystyki) i kształtowania zrównoważonego środowiska człowieka, ale i społecznym (budowa społeczeństwa opartego na wiedzy i kapitału społecznego).Należy stworzyć takie warunki, aby oddziaływania na kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego oddziaływały się poprzez poprawę stanu infrastruktury i poprawę stanu zabytków oraz zwiększenie atrakcyjności kraju dla turystów, mieszkańców i inwestorów.

3.UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1 Misja rozwoju Gminy

Zapis misji rozwoju jest wynikiem całościowej refleksji nad perspektywą rozwoju, zastanowienia nad głównymi kierunkami działalności, wartościami wyznawanymi przez lokalną społeczność i pożądanymi standardami zachowań mieszkańców Gminy Pionki. Formułowanie misji rozwoju gminy wymaga identyfikacji zasadniczej funkcji, jaką gmina chce pełnić w przyszłości, podstawowych działalności, które mają stać się domeną jej funkcjonowania.

Misja rozwoju gminy, będąca generalnym celem rozwoju gminy stanowi przesłanie, co, do którego występuje zgoda społeczna. Jest podstawą podtrzymywania istniejących i tworzenia nowych, silnych więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami gminy oraz ich różnymi środowiskami i reprezentacjami. Misja stanowi, zatem czynnik integracji społecznej wokół zasadniczych dla rozwoju gminy spraw. Warunkiem wstępnym i ciągle najważniejszym skutecznego rozwoju jest wielostronne wspomaganie zrównoważonego rozwoju gminy. Stąd też za cel generalny Strategii Rozwoju Gminy Pionki przyjęto:

„Gmina Pionki to Gmina zrównoważonego rozwoju dbająca o zaspokojenie potrzeb jej mieszkańców, atrakcyjna turystycznie dzięki walorom przyrodniczym z dobrze rozwiniętym rolnictwem i przedsiębiorczością otwartą dla przybyszów z aktywnymi życzliwymi mieszkańcami, dzięki, którym cele stają się realne”

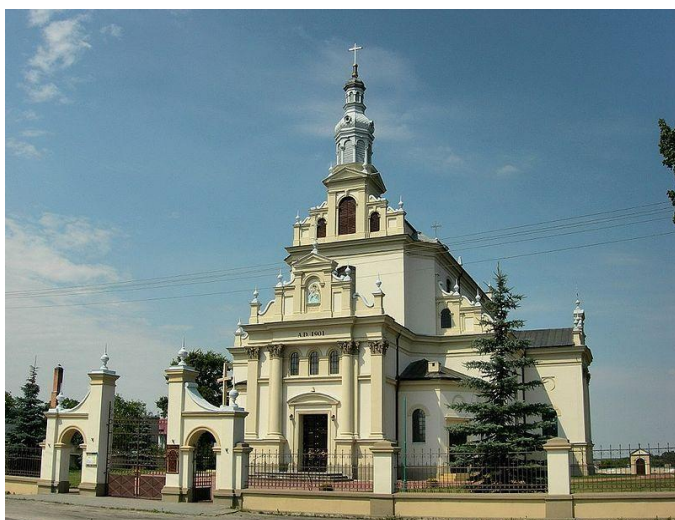
Ogólnie sformułowana misja rozwoju gminy wyraża społeczne oczekiwania, które obejmują:

- zapewnienie mieszkańcom edukacji, bezpieczeństwa oraz wysokiego poziomu jakości życia pozwalającego realizować ich aspiracje,
- tworzenie dogodnych warunków dla realizacji największych szans: rozwoju rolnictwa i agroturystyki,
- rozwój z zachowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych,

3.2 Wynikające ze strategii rozwoju Gminy

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Gminy Pionki przyjętą Uchwałą Nr XII/63/07 w dniu 26 września 2007 roku w rozdziale II punkt 2.6 zostały wymienione zabytki i pozostałe obiekty o wartości zabytkowej w Gminie Pionki

Cztery obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Rysunek 2. Kościół pw. św. Mikołaja biskupa i św. Małgorzaty męczenniczki w Jedlni.

Powstał w latach 1387-1391 jako budynek drewniany fundacji Władysława Jagiełły. Budowę murowanego kościoła rozpoczęto w latach 1790-1792 z

fundacji króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, wg projektu Jana Kantego Fontany. Budowę zakończył natomiast w 1834 arch. Jakub Kubicki. Kościół był pierwotnie klasycystyczny, obecnie neorenesansowy, trój-nawowy, bazylikowy. Wyposażenie barokowe. Obecna budowla jest wynikiem całkowitego zatarcia form przez warszawskiego architekta Stefana Szyllera. Na fasadzie kościoła widnieje data ukończenia budowy świątyni - 1901. Zachował się jeden dzwon gotycki a drugi z datą 1580. (Nr rej. 844/A/59 z 28.02.1959 r., 321/A/ z 15.06.1967 r. oraz 76/A z 09.03.1981 r.) Kapliczka z końca XVIII wieku, murowana, na czterech okrągłych słupach, z rzeźbą św. Jana Nepomucena.

Rysunek 3. Cmentarz rzymsko - katolicki "stary", XVIII-XX w.,

Nr rej. 524/A z 08.04.1992 r. w Poświętnym.

Na cmentarzu znajduje się grób księdza Józefa Gackiego zasłużonego podczas Powstania Styczniowego dla mieszkańców Parafii Jedlnia

Rysunek 4. Wikariat, drewniany, 1 połowa XIX w., Nr rej. 357/A z 04.11.1986 r.

Historia wikariatu jest zapisana w Repryncie Księdza Józefa Gackiego o dziejach Parafii pt.: „Jedlnia w niej Kościół i Akta Obelnego Prawa ”

Rysunek 5. Kościół parafialny p.w.św. Idziego w Suchej 1910-1913, dec. Nr 516/05 z dn.22.03.2006r. wydana przez WKZ w Warszawie.

3.3 Wynikające Ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pionki

Zgodnie z uchwałą nr XXXIX/206/02 Rady Gminy w Pionkach z dnia 28.06.2002 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Pionki na zagospodarowanie przestrzenne i kształtowanie środowiska kulturowego ma wpływ przyroda i historia.

Samorząd jest szczególnie zainteresowany wizerunkiem zagospodarowania gminy oraz innych zabytków znajdujących się na obszarze gminy w porozumieniu z właścicielami, zajmuje się rewaloryzacją i utrzymaniem na obszarze gminy zabytkowej zabudowy. Szczególna uwaga będzie zwrócona na obiekty odgrywające ważną rolę w ukształtowanie zespołów przestrzennych takich jak kościoły i inne obiekty użyteczności publicznej. W kształtowaniu zagospodarowania na obszarach wiejskich ważne jest funkcja rozwoju turystyki i rekreacji na bazie Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

Lokalne wartości środowiska przyrodniczego zagrożenia środowiskowe.

Do lokalnych wartości środowiska przyrodniczego na obszarze gminy Pionki zaliczono:

1. Położenie gminy w obrębie Puszczy Kozienickiej, co stwarza dogodne warunki do rozwoju funkcji rekreacyjnych.
2. Istnienie licznych zbiorników wodnych w gminie i okolicy, co sprzyja rozwojowi funkcji turystycznej gminy i rozwojowi hodowli ryb oraz funkcji rekreacyjnych.
3. Istnienie na obszarze gminy 7 rezerwatów przyrody Rzeźniczka, Ciszek, Ługi Helenowskie, Pionki, Ponty Dęby i Załamanek, zinwentaryzowanie 87 pomników przyrody i 36 użytków ekologicznych, występowanie, co najmniej 43 gatunków ssaków, 165 gatunków ptaków, 12 gatunków płazów i 5 gatunków chronionych gadów, 42 gatunki motyli, 6 gatunków chronionych wazek.
4. Istnienie na terenie Puszczy Kozienieckiej Leśniego Kompleksu Promocyjnego oraz ośrodka edukacyjnego w Augustowie.

Kozienicki Park Krajobrazowy, utworzony został Rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Radomskiego dnia 26 czerwca 1998r w sprawie Kozienickiego Parku Krajobrazowego(Dz. Urz. Nr 125, poz. 107 z 1998 r). Prawie całkowicie zalesiony, jest pokryty licznymi rezerwatami, użytkami ekologicznymi i pomnikami przyrody. Powierzchnia *Parku* w gminie Pionki wynosi obecnie 9931 ha, a wraz z otuliną 16 399 ha. Kozienicki Park Krajobrazowy na obszarze gminy obejmuje grunty wsi Augustów, Krasnej Dąbrowy, Kieszka, leżące wśród Lasów Państwowych.

Otulina Koziennickiego Parku Krajobrazowego, obejmuje zachodnią część gminy Pionki wraz z niezalesionymi okolicami Jedlni Kościelnej oraz część północno-wschodnią. Granica otuliny KPK biegnie wzdłuż południowej granicy pasma komunikacyjnego drogowo-kolejowego dzielącego miasto i gminę Pionki na część północną i południową.

Obecnie obszar otuliny wynosi 6468 ha. Charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi, zróżnicowaną rzeźbą terenów, przepływają tam rzeki Leniwa i Zagożdżonka wraz z dopływami, którym towarzyszą rozległe przestrzenie łąk, rozproszone zadrzewienia i zakrzaczenia.

Otulina Parku obejmuje wsie: Jedlnia, Adolfin, Brzezinki, Brzeziny, Jaroszki, Jaśce, Jedlnia Kolonia, Kieszek, Kolonka, Poświętne, Sokoły, Stoki, Zadobrze, Żdżary, Januszno, Krasna Dąbrowa.

Na obszarze leśnym gminy wyróżnione są lasy szczególnie chronione, tzw. Lasy ochronne:

- 1) Lasy wodochronne skupione głównie w strefach źródliskowych oraz dolinach rzek.
- 2) Lasy nasienne występujące w północnej części gminy odznaczające się najwyższą wartością hodowlaną.
- 3) Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, przeważnie objęte ochroną rezerwatową oraz lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

Rezerваты

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 kwietnia 1980 r (M.P. nr 19 poz. 94)

Brzeźniczka, częściowy - leśny o powierzchni 120,64 ha, utworzony dla zachowania naturalnych wielogatunkowych drzewostanów położonych nad rzeką Zagożdżonką i jej dopływem - Brzeźniczka. Na południowy wschód od Zagożdżonki rosną drzewostany sosnowo-dębowe z domieszką jodły, świerka, brzozy, jesionu, grabu i modrzewia polskiego w wieku 100-140 lat. W części

środkowej tego fragmentu na powierzchni około 1 ha znajduje się największe w puszczy stanowisko modrzewia polskiego.

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 marca 1982 r (M.P. nr 10 poz. 74)

Ciszek, częściowy - leśny o powierzchni 40,28 ha, utworzony dla ochrony naturalnego stanowiska jodły pospolitej na północnej granicy jej zasięgu. Rezerwat położony jest w zachodniej części Puszczy Kozienickiej. Panującym zespołem roślinnym są jodły z fragmentami grądu jodłowego. Drzewostany w wieku 130-160 lat jodły, dębu, sosny, grabu uzupełnione są w lukach i przerzedzeniach młodym pokoleniem do 30 lat jodły, dębu, sosny, jaworu, lipy. Na całej powierzchni występuje obficie grab pełniący rolę osłony dla jodły. Roślinność zielna reprezentowana jest m.in. przez narecznicę samczą, lilię złotogłów, groszek wiosenny, prosownicę rozpięchłą, przylaszczki, zawilec gajowy.

Pionki, częściowy – leśny o powierzchni 81,60 ha, utworzony celem ochrony zachowania naturalnych drzewostanów sosnowo – jodłowo – dębowych. Rezerwat leży w północno-zachodniej części miasta Pionki na granicy miasta i gminy Pionki. W granicach gminy Pionki znajduje się 40,58 ha ogólnej powierzchni rezerwatu. Zajmuje lekko pofałdowany skraj pradoliny rzeki Zagożdżonki z utworami gliniastymi moreny i niewielkimi wydmami. Na siedliskach lasu mieszanego i świeżego rosną drzewostany mieszane w wieku 100-200 lat. Obecnie panującym gatunkiem jest dąb szypułkowy i bezszypułkowy, domieszkę stanowi jodła, sosna, brzoza oraz grab. Wiele jest drzew okazałych, posiadających wymiary pomników przyrody. Istnieją tu sprzyjające warunki dla naturalnego odnowienia. Wśród roślinności zielnej rosną widłak, lilia złotogłów, konwalia majowa, zawilec gajowy i przylaszczka pospolita.

Ponty, częściowy - leśny o powierzchni 36,61 ha, utworzony w celu zachowania naturalnych drzewostanów mieszanych z jodłą na północnej granicy ich zasięgu. Położony w środkowej części puszczy w gminie Pionki.

Drzewostany mieszane tworzą jodła, dąb szypułkowy i bezszypułkowy z niewielką domieszką sosny, świerka, brzozy i grabu w wieku do 180 lat. W lukach i przerzedzeniach rosną: kokoryczka wielkokwiatowa, groszek wiosenny, bluszcz pospolity, czworolist pospolity, lilia złotogłów.

Załamanek, częściowy - leśny o powierzchni 78,97 ha, utworzony celem ochrony bogatych siedlisk lasowych i bagiennych. Usytuowany jest w środkowej części puszczy w gminie Pionki, jego południową granicę stanowi droga Radom - Kozienice. Rezerwat obejmuje obszar lekkiego zagłębienia terenu, z glebami torfowo murszowymi, okresowo zalewany wodą. Występuje tu duża zmienność drzewostanów i warstwy podszytu (6 najżyźniejszych typów siedliskowych lasu). Z roślinności zielnej wymienić można: czosnek niedźwiedzi, gwiazdnicę gajową, zawilec gajowy i żółty, kopytnik pospolity, wawrzynek wilczełyko, czernień błotną.

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 kwietnia 1985 r (M.P. nr 17 poz. 60)

Ługi Helenowskie, torfowiskowy, znajdujący się około 1 km na południe od Pionek na gruntach gmin Pionki i Zwoleń, o powierzchni 93,5 ha; na obszarze rezerwatu znajdują się: torfowiska, bór mieszany wilgotny i bór wilgotny; w drzewostanie sosnowym występuje domieszka dębu i osiki; teren rezerwatu jest bogaty we florę bagienną z bagnicą torfową, rosiczką okrągłolistną, żurawiną błotną i in. Celem utworzenia rezerwatu jest ochrona siedlisk bagiennych położonych na wododziale rzek Zagożdżonki i Zwolenki. W skład rezerwatu wchodzi ponad 47 ha powierzchni leśnej i prawie 45 ha bagien zwanych ługami. Występuje tu drzewostan pochodzenia naturalnego jodłowo – dębowo – bukowy (kilka 100-letnich buków) z domieszką sosny, wiązu, osiki, brzozy. Las jest bogaty w runo (z roślin chronionych, np. bluszcz, groszek)

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 grudnia 1998 r (Dz. U. Nr 166 poz. 1231)

Ponty - Dęby - teren o powierzchni 50,4 ha, położony na obszarze Nadleśnictwa Kozienice, obręb Pionki. Graniczy on od strony północno-zachodu z rezerwatem Ponty. Utworzony został celem ochrony bogatego siedliska lasu mieszanego świeżego, gdzie drzewostany uznane za nasienne składają się z dębu, jodły i świerka. Gwarancją ciągłości drzewostanów naturalnych jest rosnący podrost.

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Pionki znajduje się 49 użytków ekologicznych, obszary o łącznej powierzchni 130.16 ha. (Rozporządzenie Wojewody mazowieckiego dnia 31 marca 1999 r, Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 10 z dn. 31 marca 1999 r)

Pomniki Przyrody

Za pomniki przyrody zostały uznane obiekty Rozporządzeniem Wojewody Radomskiego w latach 1991-1997.

Na terenie gminy Pionki znajdują się 87 pomników przyrody w tym jeden, głąz narzutowy (szczegółowy wykaz pomników przyrody w załączeniu)

Przydatność gminy Pionki dla turystyki i rekreacji.

Położenie gminy Pionki stwarza sytuację dogodną do wykorzystywania tego obszaru dla funkcji turystyki i rekreacji. Obecnie ocenia się, że gmina i miasto Pionki stanowią obszar drugiej kategorii atrakcji turystycznej w skali kraju.

Ponad 60% powierzchni gminy zajmują lasy, z czego większość pokrywa zwarty kompleks Puszczy Kozienickiej. Park Krajobrazowy, który został ustanowiony na obszarze Puszczy Kozienickiej, może pełnić funkcje poza funkcją ochronną również funkcje turystyczne.

Funkcje takie mogą pełnić lasy o charakterze naturalnym, odznaczające się walorami krajobrazowymi, korzystnymi dla turystów cechami mikroklimatu leśnego, jak najmniejszą podatnością na zagrożenia powodowane przez ruch turystyczny.

Aktywność turystyczna w rezerwach częściowych (gminie 7 rezerwatów częściowych i 1 ścisły) ogranicza się do ruchu krajoznawczego, którego głównym motywem jest poznanie i który nie wymaga kompleksowego zagospodarowania turystycznego. Ekoturystyka jest formą turystyki, pozwalającą na bezpośredni kontakt z przyrodą, znajduje w gminie Pionki pierwszorzędne warunki. Działalność popularyzacyjno-edukacyjną w dziedzinie ochrony przyrody i poznania przyrody w stosunku to szerokiego grona turystów realizowana jest w Puszczy Kozienickiej m.in. przez Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”, powołany w 1994 r. Kompleks ten jest miejscem zdobywania edukacji przyrodniczo leśnej empirycznie we wzorcowych gospodarstwach leśnych. Znajdują się tu 2 ośrodki edukacyjne, z czego jeden w gminie Pionki w Augustowie. Izba dydaktyczno-Muzealna Puszczy Kozienickiej w Augustowie, powstała staraniem Zarządu KPK; prezentuje zagadnienia dotyczące przyrody, historii, kultury i tradycji puszczy, w niej też odbywają się zajęcia edukacyjne dla młodzieży, prowadzone przez pracowników Zarządu Parku. Na terenie Puszczy Kozienickiej utworzono 6 ścieżek dydaktycznych, 4 z nich przygotował Zarząd Parku (2 w rezerwacie Pionki 1 w rezerwacie Ługi Helenowskie i 1 wspólnie z Nadleśnictwem Radom w rezerwacie Jedlnia).

Szlaki turystyczne przebiegające przez gminę ścieżkami, drogami leśnymi, nasypami dawnych kolejek leśnych służą pieszym, rowerzystom i zmotoryzowanym. Infrastruktura w postaci setek parkingów miejsc postoju wyposażona jest w urządzenia umożliwiające wypoczynek spożycie posiłku w puszczy.

Możliwości skorzystania z noclegu dla turystów przyjezdnych i wypoczywających są ograniczone. Na terenie gminy brak pensjonatów, zajazdów i hoteli. Skromna baza znajduje się poza gminą w Pionkach, Jedlni Letnisko i Garbatce Letnisko.

Budownictwo letniskowe w gminie Pionki znajduje dobre warunki rozwoju. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego 1986 r. ze zmianami uchwalonymi w 1990 r. wyznaczył w 3 rejonach na obszarze gminy zagospodarowanie letniskowe, które opiera się na :

- Istniejącym i projektowanym zagospodarowaniu sprzyjającym turystyce i rekreacji.
- Istniejących warunkach przyrodniczych

Rejony te obejmują:

- 1) Wieś Augustów otoczona lasami kompleksu Puszczy Kozienickiej przy drodze wojewódzkiej Nr 737 Kozienice- Radom, od lat wykorzystywana jest dla zabudowy letniskowej
- 2) Zespół wsi Kieszek, Stoki, Augustów, Zadobrze, Kolonka położony na skraju puszczy. Obok wsi Kieszek wysunięty najbardziej na południe znajduje się istniejący Zalew Siczki poza gminą. W obrębie wsi Stoki-wysuniętej najbardziej na północ znajduje się projektowany zbiornik wodny.
- 3) Zespół wsi Januszno i Krasna Dąbrowa, gdzie tereny zabudowy letniskowej i działkowej graniczą z projektowanym zbiornikiem wodnym w Januszowie.

Realizacja zabudowy letniskowej ma miejsce w Kieszku i Kolonce (kilkadziesiąt budynków zbudowanych w ostatnim dziesięcioleciu). Ponadto w kilku miejscowościach domy rekreacyjne całoroczne znalazły miejsce w siedliskach wiejskich, których funkcja ulega przekształceniu z rolniczej na rekreacyjną (Augustów, Stoki, Kieszek, Krasna Dąbrowa, Jaroszek)

Plan miejscowy zakłada, również zagospodarowanie turystyczne miejscowości Płachty, gdzie teren przylegający do Stawu Górnego Pionki użytkowany jest rekreacyjnie „na dziko” bez żadnego wyposażenia. Projekt zakłada użytkowanie tego terenu bez możliwości zabudowy domkami campingowymi z dopuszczeniem lokalizacji małej gastronomii, obiektów sezonowych i całorocznych. Teren ten obejmuje obszar około 10 ha.

Na obszarze gminy istnieje rozbudowana sieć połączeń drogowych, które są i mogą być wykorzystywane dla funkcji turystycznej. Droga wojewódzka rangi Nr 737 łącząca Kozienice z Radomiem na obszarze gminy Pionki biegnie po terenach Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszczy Kozienickiej. Na szlaku tej drogi znajduje się wieś Augustów, gdzie zabudowa siedliskowa jest wykorzystywana jako letniskowa od lat. Zbiór miejscowości, w których projektuje się tereny zabudowy letniskowej,

usytuowane na szlaku drogi wojewódzkiej Nr 737 to Kieszek, Zadobrze i Stoki. Miejscowości Kolonka, Zaborze i Kieszek usytuowane są w pobliżu zbiornika wodnego w Siczkach, stawu wykorzystywanego rekreacyjnie.

Linia kolejowa Radom- Dęblin tradycyjnie wykorzystywana jest dla ruchu rekreacyjnego pobyтового i sobotnio-niedzielnego. W pobliżu linii kolejowej jest usytuowanych szereg miejscowości, w których gmina przewiduje rozwój funkcji turystycznej. Miejscowości te zgrupowane są w pobliżu przystanku Jedlnia Letnisko, Pionki i Garbatka. Z tego ostatnio wymienionego przystanku mogą korzystać turyści zdążający do terenów rekreacyjnych Januszna i Krasnej Dąbrowy. Projektuje się wybudowanie zbiornika wody w Janusznie wraz z terenami letniskowymi.

Turystyka naukowa i kulturowa w gminie Pionki może zainteresować szczególnie miłośników historii zabytków architektury wiejskiej osadnictwa i wojen. Na terenie Puszczy Kozienickiej zachowały się pamiątki po wydarzeniach, głównie bitwach, jakie się tu odbyły, o czym świadczą miejsca pamięci narodowej w okolicach Augustowa, Krasnej Dąbrowy i Pionek. Przy leśniczówce w Augustowie bije do dziś „źródło królewskie”, z którego wodę pił Władysław Jagiełło podczas polowań.

4. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY PIONKI

4.1 Opracowanie historyczne Gminy Pionki

Geneza powstania

Pierwsza wzmianka o ziemiach, na których leży gmina Pionki pochodzi z czasów panowania Władysława Jagiełły (rok 1391), to początki osadnictwa na tym obszarze wiążą się jeszcze z czasami prehistorycznymi, o czym świadczą przedmioty z tego okresu odnalezione przez archeologów w okolicach Jedlni.

W średniowieczu przez ziemie należące do gminy Pionki biegły szlaki handlowe w kierunku Wisły. Szlaki te miały decydujące znaczenie dla struktury sieci osadniczej, gdyż to właśnie one przyczyniły się do kolonizacji i zasiedlania Puszczy Kozienickiej. Dzięki nim powstały najstarsze osady obecnej gminy Pionki, tj. Jedlnia Kościelna i Sucha, których początki sięgają

XII wieku. Największe znaczenie miała Jedlnia Kościelna, która była ważnym ośrodkiem bartnictwa. Choć polscy królowie otaczali ją szczególną opieką do końca XVIII wieku, to szczyt jej rozwoju przypada na czasy panowania Władysława Jagiełły. Ufundował pierwszy kościół w Jedlni. W 1387 dał przywileje mieszkańcom wsi Jedlnia zwalniające ich po wsze czasy od podatków i opłat, uczynił ich tym samym łowcami królewskimi pomocnymi przy polowaniu, zapewnił Jedlni stabilizację ekonomiczną. Chronił mieszkańców i puszcę przed ingerencją możnowładców. Pewne rozwiązania osadnicze i przemiany gospodarcze zachodziły tu powoli ze znacznym opóźnieniem, co jednak nie zahamowało jej rozwoju. Władysław Jagiełło traktował Jedlnię, jako swoisty ośrodek wczasowy znajdujący się w dogodnym dla niego miejscu, na szlaku prowadzącym z Krakowa na Litwę. Na trwałe wieś zagościła w historii z powodu traktatu jedlniańsko – krakowskiego, który ułożony tu w 1430 roku trzy lata później został ogłoszony w Krakowie w 1433 roku. Zjechało wtedy do Jedlni mnóstwo przedniego rycerstwa, w tym pięciu biskupów, sześciu wojewodów, jedenastu kasztelanów, ośmiu podkomorznych, czterech sędziów, trzech chorążych, każdy ze służbą. Podobnie jak i cały kraj, tak i dobra królewskie w Puszczy uległy znacznym zniszczeniom w wyniku wojen oraz najazdów wojsk szwedzkich, siedmiogrodzkich i kozackich, nawiedzających Rzeczpospolitą w wieku XVII.

Mimo wszystko rozwój osadnictwa na tym obszarze trwa dalej, czego najlepszym przykładem jest założenie przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego miejscowości Augustów. Osiedla tu napływowa ludność z nad Sanu – Lasowiaczy. Piękną, ale i tragiczną kartę w historii gminy Pionki zapisały działające w czasie Powstania Styczniowego m.in. na jej terenie oddziały Czachowskiego i Kononowicza (ten drugi liczył nawet do 650 osób). Kolejną ważną datą jest rok 1922, kiedy to Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu - podjęło decyzję o wybudowaniu w Puszczy Kozienickiej, koło wsi Zagożdżon Państwowej Wytwórni Prochów i Materiałów Kruszących. Dynamiczny rozwój, szybki napływ ludności ze wszystkich zakątków kraju przynoszących ze sobą potencjał intelektualny, demograficzny oraz fachową wiedzę spowodował powstanie unikalnego społeczeństwa lokalnego. Na tle przedwojennej Polski

wyróżniała się ona wysokimi kwalifikacjami zawodowymi oraz niewątpliwym patriotyzmem.

Osadnictwo

Na osadnictwo w gminie Pionki, szczególny wpływ miało bogate środowisko przyrodnicze obszaru. Zagospodarowanie poszczególnych wsi w gminie tworzy różnorodne układy przestrzenne dostosowane do istniejących uwarunkowań. Najczęściej występują układy liniowe, o zabudowie mniej lub bardziej skupionej, wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych.

W przeszłości powstawały bardzo długie ciągi zagród, rozprzestrzeniające się niejednokrotnie na kilka kilometrów. W wielu przypadkach podyktowane to było chęcią zapewnienia bezpośredniego dostępu z zagród: z jednej strony - do pól, z drugiej – do łąk, położonych nad ciekami wodnymi. Powstawały układy przestrzenne o jednostronnej zabudowie wzdłuż dróg pełniących funkcje ulic wiejskich. W ten sposób zagrody były ściśle związane z arealem rolnym, tworząc jedną całość. Ten rodzaj osadnictwa znajduje się szczególnie na obszarze jednostki Jedlnia Kościelna, na którym elementem kształtującym zagospodarowanie osadnicze była rzeka Leniwa. Rozproszone osadnictwo wiejskie o jednorodnej funkcji zabudowy zagrodowej pod wieloma względami stanowi bardzo nieefektywną strukturę przestrzenną. Rozproszenie osadnictwa utrudnia dostęp do infrastruktury społecznej. Czas podróży z miejsca zamieszkania do szkoły, ośrodka zdrowia czy urzędu zwiększa się, wzrastają też koszty podróży. Efektem są m. in. problemy związane z dowozem dzieci do szkół. Dłuższe odcinki dróg wymagają większych nakładów na remonty i utrzymanie. Budowa i eksploatacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i energetycznej przy małym zagęszczeniu odbiorców jest znacznie kosztowniejsza ze względu na wydłużenie niezbędnych odcinków sieci. Pod względem natężenia problemów wynikających z niekorzystnej struktury osadnictwa, sytuacja gminy Pionki nie odbiega specjalnie od sytuacji innych rejonów poza metropolitarnych Mazowsza. Jednak ze względu na słabość ekonomiczną, istniejący model sieci osadniczej stanowić może źródło zaostrenia problemów społecznych oraz powód dodatkowego obciążenia budżetu lokalnego samorządu.

Inne wsie wpisane w historii Gminy Pionki to Sucha jej początki istnienia sięgają XII wieku. Jest tam zabytkowy kościół pod wezwaniem św. Idziego zbudowany w latach 1839 – 1843, a przebudowany w latach 1910 – 1913 zabytkowymi obrazami i barokowymi krucyfikami. Druga wieś to Augustów założona przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Osiedła tu napływowa ludność znaną z Sanu – Lasowiacy. W tej miejscowości znajduje się Izba Dydaktyczna – Muzealna Puszczy Kozienickiej. Około 300 m od wsi znajduje się cmentarz z okresu I wojny Światowej.

Trzecia wieś to Laski zastępną bitwą 22-26 października 1914 roku z wojskami rosyjskimi, którą dowodził Marszałek Józef Piłsudski. Bitwa rozegrała się na polach wsi Laski i Anielin. Była to jedna z najkrwawszych bitew działań wojennych. Upamiętnieniem tego wydarzenia jest pomnik i wmurowana tablica, które znajdują się na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej w Laskach.

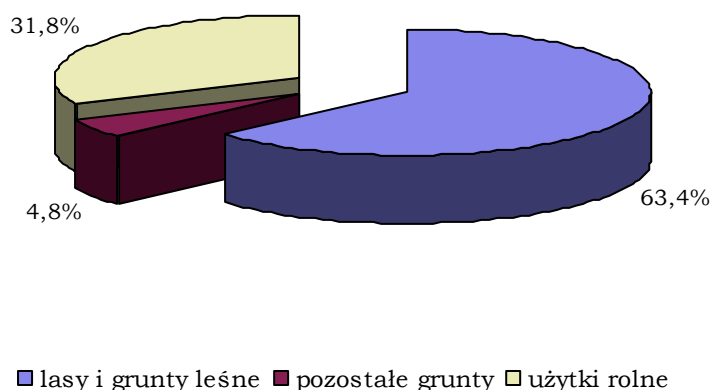
Struktura użytkowania terenu

Gmina Pionki jest drugą pod względem wielkości gminą w powiecie radomskim. Znacznie różni się sposobem zagospodarowania od innych gmin w powiecie. Gmina Pionki jest gminą typowo rolniczą, jednak zaledwie 27,8% (6426 ha) gruntów wykorzystywane jest rolniczo. W tym grunty orne – 78,7%, sady zaledwie 0,5%, łąki 17,5%, pastwiska 3,3%. Pozostałe grunty to wspaniałe lasy Puszczy Kozienickiej – Kozienicki Park Krajobrazowy (63,7%).

Tabela 1. Struktura obszarowa Gminy Pionki.

	Ogólna powierzchnia	23 082	100%
	w tym:		
1.	użytki rolne	7 326	31,8%
	w tym:		
	grunty orne	5920	80,8%
	sady	95	1,3%
	łąki	974	13,3%
	pastwiska	337	4,6%
2.	las i grunty leśne	14 642	63,4%
3.	pozostałe grunty	1 114	4,8%

Rysunek 6. Struktura obszarowa Gminy Pionki.

4.2 Wykaz obiektów zabytkowych ruchomych.

Na terenie Gminy Pionki nie ma Zabytków ruchomych.

4.3 Rejestr obiektów zabytkowych nieruchomych – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

Tabela 2. Rejestr obiektów zabytkowych nieruchomych – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków.(po weryfikacji z 96 obiektów istnieje 42)

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr wpisu	Data wpisu
1	Jedlnia	Kościół pw. św. Mikołaja biskupa i św. Małgorzaty męczenniczki w Jedlni		nr rej. 844/A/59	28.02.1959
				321/A	15.06.1967
				76/A	09.03.1981
2	Poświętne	Cmentarz rzym.-kat. "stary",		nr rej. 524/A	08.04.1992
3	Poświętne	Wikariat, drewniany		Nr.rej.357/A	04.11.1986
4	Sucha	Kościół parafialny w Suchoj p.w.św. Idziego		nr dec.516/05	22.03.2006

W załączniku Nr 9 zweryfikowana Gminna Ewidencja Zabytków

4.4 Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości – obiekty pod opieką konserwatora wykaz zabytków Gminy Pionki.

Tabela 3. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości – obiekty pod opieką konserwatora wykaz zabytków Gminy Pionki.

Lp.	Miejscowość	Obiekt, czas powstania
1	Augustów	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
2	Augustów - nadleśnictwo 120	Magazyn na szyszki, drewniany I ćw. XX w.
3	Augustów - nadleśnictwo 120	Magazyn drewniany, I ćw. XX w.
4	Brzeziny nr 28	Dom mieszkalny drewniany z 1900 r.
5	Brzeziny nr 32	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
6	Czarna nr 12	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
7	Czarna nr 35	Dom mieszkalny drewniany z 1900 r.
8	Czarna nr 68	Dom mieszkalny drewniany II ćw. XX w.
9	Czarna nr 72	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
10	Czarna nr 73	Dom mieszkalny drewniany z 1900 r.
11	Czarna nr 74	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
12	Czarna nr 78	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
13	Czarna Kolonia nr 60	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
14	Helenów nr 52	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
15	Januszno	Młyn wodny drewniany z 1920 r.
16	Jaroszki nr 44	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
17	Jaśce nr 1	Stodoła drewniana, I ćw. XX w.
18	Jaśce nr 6	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
19	Jaśce nr 12	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
20	Jaśce nr 39	Obora drewniana z I ćw. XX w.
21	Jaśce nr 41	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
22	Jedlnia	Dwór drewniany cz. rozebrany k. XIX w.
23	Jedlnia	Dworski bud. gospodarczy I poł. XIX w.
24	Jedlnia	Budynek Szkoły Podstawowej I ćw. XX w.
25	Jedlnia nr 13	Obora murowana I ćw. XX w.
26	Jedlnia nr 14	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
27	Jedlnia nr 19	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
28	Jedlnia nr 23	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
29	Jedlnia nr 25	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
30	Jedlnia	Karczma murowana I ćw. XX w.
31	Jedlnia nr 33	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
32	Jedlnia nr 37	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
33	Jedlnia nr 38	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
34	Jedlnia nr 39	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
35	Jedlnia nr 67	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
36	Jedlnia nr 72	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
37	Jedlnia nr 74	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.

38	Jedlnia nr 80	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
39	Jedlnia nr 108	Dom mieszkalny drewniany II ćw. XX w.
40	Jedlnia nr 120	Dom mieszkalny drewniany lata 80-te XIX w.
41	Kamyk nr 20	Stodoła drewniana z ok. 1900 r.
42	Kieszek nr 1	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
43	Kieszek nr 1	Zab. gosp. stodoła, spichlerz, obora I ćw. XX w.
44	Kieszek nr 32	Dom mieszkalny drewniany lata 80-te XIX w.
45	Laski nr 8	Dom mieszkalny drewniany lata 30 XX w.
46	Laski nr 9	Dom mieszkalny drewniany lata 30 XX w.
47	Laski nr 20	Dom mieszkalny drewniany z 1930 r.
48	Laski nr 26	Dom mieszkalny drewniany II ćw. XX w.
49	Laski nr 39	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
50	Laski nr 48	Dom mieszkalny drewniany lata 30 XX w.
51	Laski nr 57	Dom mieszkalny drewniany z 1926 r.
52	Laski nr 86	Dom mieszkalny drewniany – lata 20 XX w.
53	Laski nr 92	Dom mieszkalny drewniany – lata 30 XX w.
54	Laski nr 93	Dom mieszkalny drewniany z 1931 r.
55	Laski nr 99	Dom mieszkalny drewniany – lata 20 XX w.
56	Laski nr 101	Dom mieszkalny drewniany – lata 20 XX w.
57	Laski nr 157	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
58	Marcelów nr 3	Dom mieszkalny drewniany – lata 30 XX w.
59	Marcelów nr 6	Dom mieszkalny drewniany – lata 30 XX w.
60	Marcelów nr 6	Stodoła drewniana – lata 30 XX w.
61	Marcelów nr 27	Dom mieszkalny drewniany – lata 30 XX w.
62	Mireń	Kapliczka murowana I ćw. XX w.
63	Mireń nr 9	Dom mieszkalny drewniany – lata 30 XX w.
64	Poświętne	Kościół murowany z 1790-1792, 1819 przebudowa w 1901 roku
65	Poświętne	Plebania murowana z 1902-1903 r.
66	Poświętne	Wikarówka, bud. drewniany 1883-1886
67	Poświętne	Brama i mur kościoła XIX/XX w.
68	Poświętne	Figura Matki Boskiej murowana 1909 r.
69	Poświętne	Kapliczka murowana k. XIX w.
70	Poświętne	Ośrodek Zdrowia, murowany pocz. XX w.
71	Poświętne 10	Dom ludowy drewniany I cz. XX w. Skreślony z rejestru zabytków przeniesiony do Skansenu
72	Poświętne nr 16	Dom drewniany lata 30 XX w.
73	Poświętne nr 22	Piekarnia murowana I ćw. XX w.
74	Poświętne nr 24	Poczta drewniana I ćw. XX w.
75	Poświętne nr 24	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
76	Poświętne nr 26	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
77	Poświętne nr 27	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
78	Płachty Nowe nr 11	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
79	Płachty Nowe nr 55	Dom mieszkalny drewniany kon. XIX w.
80	Sokoły nr 9	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
81	Suskowola	Dwór murowany k. XIX w.
82	Suskowola	Przedszkole murowane z ok. 1920 r.

83	Suskowola	Szkoła zbiorcza murowana z 1937 r.
84	Suskowola nr 70	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
85	Suskowola nr 73	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
86	Suskowola nr 80	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
87	Suskowola nr 140	Dom mieszkalny drewniany 4 ćw. XIX w.
88	Suskowola nr 140	Obora drewniana I ćw. XX w.
89	Suskowola nr 144	Dom mieszkalny drewniany 4 ćw. XIX w.
90	Suskowola nr 172	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
91	Suskowola nr 187	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
92	Suskowola nr 199	Dom mieszkalny drewniany II ćw. XX w.
93	Stoki nr 12	Dom drewniany lata 30 XX w.
94	Zadobrze nr 25	Dom mieszkalny drewniany z 1861 r.
95	Zadobrze nr 31a	Dom mieszkalny drewniany I ćw. XX w.
96	Zadobrze nr 33	Dom mieszkalny drewniany z 1861 r.

Źródło: dane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Radomiu

4.5 Wykaz miejsc i obiektów kultu religijnego.

- Cmentarz rzym.-kat. "stary", Poświętne
- Tablica żeliwna przy nagrobku ks. Józefa Gackiego, proboszcza parafii podczas powstania styczniowego.
- Cmentarz Rzym-kat., „nowy” Poświętne
- Cmentarz Rzym.-kat. Sucha

4.6 Wykaz miejsc pamięci:

Tabela 4. Wykaz miejsc pamięci.

1	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Krasna Dąbrowa	cmentarz	Nieznani... 1944r.	1914 rok Brak dokładnej daty
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny, administracyjny	Literatura
	dobry	Niewysoki kurhan z trzema drewnianymi krzyżami. Pośrodku cmentarza głaz z rytem dwóch skrzyżowanych szabel z datą 1914	Nadleśnictwo Kozienice w Pionkach	„Miejsce Pamięci” Narodowej” Emil Boryczko
Dane historyczne dot. obiektu			Lokalizacja obiektu	
1914 rok. Pochowani żołnierze z 46 dywizji piechoty LANDWEHRY –Obrony Krajowej w składzie, której walczył pod Laskami Anielinem 1 Brygada L.P.			Krasna Dabrowa –przy leśniczówce	
Miejsce na fotografii				
				
2	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Obręb Pionki Leśnictwo Na trasie Radom- Kozienice	Mogiła	Trzy Dęby	Wiosna 1864r. (brak dokładnej daty)
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny,	Literatura

		administracyjny	
Dobry	Brzozowy krzyż z tablicą informacyjną w ogrodzeniu z żeberek brzozowych	Nadleśnictwo Kozienice w Pionkach	„Lasy nasiąknięte krwią” Morfologia tom 2, Bogumiła Józefa Serdelskiego Radom 1996r.
Dane historyczne dot. obiektu		Lokalizacja obiektu	
Wiosną 1864 r. zostało powieszonych 17 ostatnich powstańców styczniowych okrążonych przez Rosjan na skutek zdrady ujętych po długiej walce		Na trasie Kozienice-Radom przez „załamanie” po prawej stronie	

Miejsce na fotografii

3	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Poświętne	Tablica	W Kwietniu 1946r. w walce z bandą w miejscowości Jedlnia Kościelna zginął śmiercią bohatera kpr. Roman Kozłowski Cześć jego pamięci"	1960 Milicja Obywatelska w Poświętnym
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny, administracyjny	Literatura
	Dobry	Tablica pamiątkowa wym.97m. x97m.	Publiczna Szkoła Podstawowa	.
Dane historyczne dot. obiektu			Lokalizacja obiektu	
Tablica poświęcona poległym funkcjonariuszom MO			Ośrodek Zdrowia w Poświętnym	

Miejsce na fotografii

4	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Jedlnia Kolonia	Tablica	„Oddali swe życie w walce o utrwalenie władzy Ludowej – zamordowani przez reakcyjne podziemie w latach 1945-1946 Towarzysz: Sadło Tadeusz Madejski Jan Mróz Stanisław Kuś Antoni	Lata siedemdziesiąte fundator: miejscowe społeczeństwo
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny, administracyjny	Literatura
	Dobry	Tablica Pamiątkowa	Publiczny Zespół Szkół w Jedlni	.
Dane historyczne dot. obiektu			Lokalizacja obiektu	
Tablica Poświęcona poległym w walce o utrwalenie władzy ludowej			Sklep Spożywczy w Jedlni	

Miejsce na fotografii

5	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Jedlnia	Mogiła	Zbiorowa mogiła junaków zamordowanych przez Niemców w okresie II wojny światowej	1944r. remont 1998 r. fundator Wójt Gminy Pionki
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny, administracyjny	Literatura
	Dobry	Rabatka wylana betonem oraz 5 metalowych krzyży wym.9m.x 2.20m.	Publiczny Zespół Szkół w Jedlni	.
Dane historyczne dot. obiektu			Lokalizacja obiektu	
Zbiorowa mogiła junaków zamordowanych w okresie II wojny Światowej w Siczkach			Cmentarz Parafialny w Jedlni	

Miejsce na fotografii

6	Miejscowość	Rodzaj Obiektu	Treść napisu	Data autor obiektu, fundator
	Augustów	Cmentarz	Cmentarz Wojenny 1914-1915 Augustów	04.07.1918r. remont
	Stan obiektu	Rodzaj materiału wymiary obiektu	Patronat społeczny, administracyjny	Literatura
	Dobry	Mur z kamienia łamanego o wymiarach 28m x 27m. i wys. 1.12m Oraz Krzyże o wys. 2.20 m Wymiary cmentarza 26m x 27 m.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Augustowie im. Marii Konopnickiej	.
Dane historyczne dot. obiektu			Lokalizacja obiektu	
Cmentarz wojenny żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej, polegli w II połowie października 1914			Augustów gm. Pionki Na trasie Radom-Kozienice	

Miejsce na fotografie

4.4 Zabytki archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Pionki znajduje się szereg stanowisk archeologicznych chronionych przepisami szczególnymi, których obszary mogą być użytkowane pod określonymi rygorami.

Tabela 5. Rejestr zabytków archeologicznych.

Lp	Miejscowość	Obszar AZP	Nr.sta n.wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
1	Czarna	73-70 1	1	Ślad osadnictwa	P.Ś./O.Nowoż.	
2	Jedlnia	73-70 3	1	Osada	Późne Średniowiecze	XII-XV Wiek
3	Jedlnia	73-70 3	1	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
4	Jedlnia	73-70 3	1			
5	Jedlnia	73-70 4	2	Dwór	Renesans	XVI-XVII Wiek
6	Jedlnia	73-70 5	3	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze	XII-XV Wiek
7	Jedlnia	73-70 5	3	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
8	Jedlnia	73-70 5	3	Ślad osadnictwa	EK	
9	Jedlnia	73-70 6	4	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze	XII-XIV Wiek
10	Jedlnia Kościelna	73-69 5	2	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze	XI-XV Wiek
11	Jedlnia Kościelna	73-69 6	3	Osada	Późne Średniowiecze	XI-XV
12	Kieszek	73-69 4	1	Ślad osadnictwa	Przeworska	ST.OKR. RZYMSKI
13	Jedlnia Kolonia	72-70 1	1	Osada	Późne Średniowiecze	
14	Jedlnia Kolonia	72-70 2	2	Ślad osadnictwa		Starożytność
15	Laski	73-71 7	1	Obozowisko		EP. Kamienia
16	Laski	73-71 7	1	Osada	Późne Średniowiecze	
17	Marcelów	73-70 2	1	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
18	Mireń	73-70 4	1	Ślad osadnictwa	Pradzieje	

19	Mireń	73-71 5	2	Obozowisko	Trzycienka	EB
20	Płachty	73-71 3	1	Osada	Łużycka	
21	Poświętne	72-69 4	1	Osada	Przeworska	Okres Rzymski
22	Poświętne	72-69 3	1	Ślad osadnictwa		Nieokreślona
23	Satki	73-71 1	1	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
24	Satki	73-71 1	1	Ślad osadnictwa		EP. Kamienia
25	Satki	73-71 2	2	Ślad osadnictwa		EP. Kamienia
26	Satki	73-71 2	2	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
27	Sucha	73-71 6	1	Obozowisko		EK-WEB
28	Sucha	73-71 6	1	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
29	Zadobrze	73-69 2	1	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze	XI-XV Wiek

Szczegółowa weryfikacja stanowisk archeologicznych znajduje w aneksie.

5. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI:

- Aktualizacja i uzupełnienie Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ).
- Dokonanie przeglądu w terenie z udziałem sołtysów, powołanej komisji, radnych w każdym sołectwie i weryfikacja rejestru zabytków oraz ewidencji zabytków
- Wykonanie szczegółowej dokumentacji fotograficznej wszystkich istniejących obiektów
- Określenie stanu technicznego obiektów z ewidencji zabytków
- Uzupełnienie kart ewidencyjnych w GEZ obiektów o uzyskane dane
- Uzyskanie informacji na temat historii obiektów
- Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad ich udostępnianych w celach turystycznych i edukacyjnych
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego
- Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków
- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- Podejmowanie i wspieranie działań w zakresie odnowy zabytków
- Wspieranie i promocja twórców, artystów, uczonych oraz osób zaangażowanych w inicjatywy związane z ochroną dziedzictwa narodowego i szeroko rozumianą kulturą.

6.MONITORING DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności realizowanych zadań, a także ich ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne).

Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Proces monitorowania w Gminie Pionki będzie odbywał się poprzez zbieranie danych obrazujących stan obiektów zabytkowych.

7. SPIS RYSUNKÓW I TABEL:

Rysunek 1. Mapa Gminy Pionki	3
Rysunek 2. Kościół pw. św. Mikołaja biskupa i św. Małgorzaty męczenniczki w Jedlni.	19
Rysunek 3. Cmentarz rzymsko – katolicki "stary", XVIII-XX w., Nr rej. 524/A z 08.04.1992 r. w Poświętnym.	19
Rysunek 4. Wikariat, drewniany, 1 połowa XIX w., Nr rej. 357/A z 04.11.1986 r..	20
Rysunek 5. Kościół parafialny p.w.św. Idziego w Suchej 1910-1913, dec. Nr 516/05 z dn.22.03.2006r. wydana przez WKZ w Warszawie.	20
Rysunek 6. Struktura obszarowa Gminy Pionki.	32
Tabela 1. Struktura obszarowa Gminy Pionki.	31
Tabela 2. Rejestr obiektów zabytkowych ruchomych – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków.	32
Tabela 3. Wykaz obiektów zabytkowych ruchomych – obiekty pod opieką konserwatora wykaz zabytków Gminy Pionki.	33
Tabela 4. Wykaz miejsc pamięci.	36
Tabela 5. Rejestr zabytków archeologicznych.	42

8. ŹRÓDŁA

- 1) Gmina Pionki – Folder.
- 2) Gmina Pionki, www.gmina-pionki.pl/jo/
- 3) Wywiady z mieszkańcami Gminy Pionki
- 4) Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Pionki –opracowanie
- 5) Lokalny Plan Rozwoju Gminy Pionki 2007–2013, www.bip.gmina-pionki.pl
- 6) Nasza mała ojczyzna. LGD Dziedzictwo i Rozwój. 2009.
- 7) Dane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Radomiu

9. ZAŁĄCZNIK ZAWIERAJĄCY ZWERYFIKOWANĄ GMINNĄ EWIDENCJĘ ZABYTKÓW